

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
 Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
 Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
 Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
 Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
 nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
 čaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
 Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
 mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 5

Sreda, 17. januarja 1934

Leto IX

Pred državnimi zakoni hočemo biti enaki

Najvišja državna morala je, da so državljani z ozirom na določbe državnih zakonov enaki. Če so zakonske določbe enake za vse državljane, je to demokratična država. Jugoslovanska država ima poseben društveni zakon. Ta dovoljuje vsakomur, ki izpolni pogoje zakona, da sme ustanoviti društvo ali tudi politično društvo kot stranko.

Delavstvo v Jugoslaviji se na podlagi tega zakona, oziroma te državljanske pravice pripravlja, da ustanovi politično stranko. To pravico torej delavstvo ima in to pravico, ki jo priznava tudi oblast, če ne bo našla zakonitih zadržkov, ki jih po našem mnenju ni in jih tudi mi ne bomo povzročali.

Za nas je merodajno edino dejstvo, da se hočemo kot svobodni državljani politično udeleževati. Zastopati hoče delavstvo, predvsem delavske in splošne kulturne interese, kar je njega delavska in državljanska dolžnost.

Iz tega menda dovolj važnega razloga je ustanovitev socialnodemokratske stranke nujna potreba, ker teh interesov specialno ne more zastopati nobeno drugo gibanje. Zato pripravljamo ustanovitev nove stranke oziroma nje obnovitev. V svoj krog vabimo predvsem delavce in nameščence, pa tudi obrtnike in male kmete. Zakaj nova dogmatska in zastarela ideologija, ki se pojavlja na obzorju, grozi s suženjstvom ne le nam, marveč tudi vsem malim stanovom v socialnem oziru. Še bolj pa v splošno kulturnem. Če ne bodo ti sloji pametni, če se ne bodo osamosvojili v obrambo pridobljenih kulturnih vrednot, zateče ne le nas, ampak vso Evropo kulturni polom in propast Evrope, ki ga zgodovina še ne pomni.

Zato v boj proti grobokopom človeške kulture! Delavstvo pa ima v tem boju najvažnejšo misijo!

Proč z reakcijo in sem s človeško kulturo!

Trije so zavezniki miru

Kaj pravi predsednik razorožitvene konference

Predsednik razorožitvene konference Artur Henderson izraža v članku, ki ga je objavil v londonskem »Daily Mail« veselj nad govori Roosevelta in Molotova, ki sta Društvu narodov priznala zasluge za mir, čeprav ne neomejeno.

Duhovno so Zedinjene države, Rusija in Društvo narodov za mednarodni sporazum.

Bodočnost Društva narodov je odvisna od uspeha ali neuspeha razorožitvene konference. Konferenca se ne sme prekiniti, dokler narodi silijo svoje vlade, da se dalje pogajajo. Henderson ne namerava odstopiti kot predsednik. Tudi se ne boji, da bi ga odpoklicalo Društvo narodov, dokler ne bo dokazano, da imajo narodi rajši nacionalni egoizem, negotovost zaradi oboroževanja in neprestano vojno nevarnost, kakor kolektivni miroljubni sistem s popolno razorožitvijo in suvereniteto mednarodnega prava.

Prvi socialnodemokratski sestanek v Beogradu

Lepa udeležba beograjskih socialistov. — Govorniki ss. Belić, Krekić in dr. Topalović.

Beograd, dne 16. januarja.

V nedeljo se je vršil v Beogradu prvi javni politični sestanek beograjskih socialistov.

Zborovanje se je vršilo v veliki dvorani Delavske zbornice, ki je bila nabito polna, z dnevnim redom: »Zakaj ustanovljamo socialno-demokratsko stranko Jugoslavije?« Ko se je dvignila zavesa na odru, je zapel pred zbranimi govorniki s s. Lukom Pavičevićem na čelu delavski pevski zbor »Delavski pozdrav«.

Nato je otvoril zbor s. Luka Pavičević in predlagal v predsedstvo s. Nikola Veličkovića in za tajnike ss. Mustafa Turka in Draga Djurića.

Govorniki.

Potem so obširno govorili o programu stranke in zlasti o potrebi uveljavljanja delavskega razreda v današnjih težkih časih v javnem življenju ss. Belić Milorad, Krekić Bogdan in dr. Živko Topalović. Govorniki so povdarjali, da je danes zlasti potrebno politično udeleževanje delavstva, ker se radi velike nezaposlenosti ne more uveljavljati s sindikalnim delom. V današnjem času se ni mogoče bojevati s štrajki in mezdinimi gibanji, ker je masa nezaposlenih delavcev prisiljena, da dela pod najtežjimi pogoji in pod najnižjo mezdjo.

Poleg strokovnih in kulturnih delavskih organizacij potrebujemo zato tudi socialdemokratsko delavsko stranko, ki bo vezala delavstvo in druge revne sloje po mestih in na deželi.

Vprašajo nas, ali imamo možnost za politično delovanje? Mi odgovarjamo: da. Pa če bi imeli še tako malo možnosti za delo,

mi bomo zabilili klin,

in bomo delali, dokler ne pridemo do veljave in udeleževanja socialdemokratskega pokreta.

Proti fašizmu.

Važna je naša naloga, da zavarujemo delavstvo pred fašizmom, ki je sedaj največja nesreča za delavski razred, nameščence in drobne kmečke posestnike, ki jih eksploatira kapitalizem.

Nujno je potrebna čim prejšnja socializacija velike industrije in težkega finančnega kapitala. To bo nova funkcija države, ki bo zahtevala tudi nove gospodarske organe države z veliko oblastjo, ti pa morajo biti pod javno kontrolo.

Demokracija ni propadla.

S. dr. Topalović je povdarjal velik pomen zdrave demokracije baš za male države, posebno za nas, ki smo tako tesno in usodno zvezani z bratskimi demokratskimi državami, kot je Češkoslovaška in Francija. Dr. Topalović je omenil pisane fašističnega časopisja, ki je nastopile proti uveljavljenju demokracije v Jugoslaviji, kar je v odločnem nasprotju s političnimi izjavami naših odločilnih faktorjev in zlasti z našo zunanjo politiko. Mi smo proti pretiranemu centralizmu. Bili smo poprej in smo sedaj

za državno in nacionalno edinstvo Jugoslavije,

posebno sedaj, ko hočejo vse države potom zvez razširiti svoje gospodarsko področje. Smo za edinstvo in široke samouprave. Oblast pa je treba razdeliti med centralo in samouprave, ki morajo imeti stvarne pristojnosti. Dr. Topalović je mnenja, da se mora najti kompromis, ki bo uvedel kljub osiguranju edinstva samouprave in tako zagotovil notranji mir v državi. Vojna nevarnost, ki visi nad Evropo, pa še posebej sili socialiste, da se organizirajo za boj proti vojni nevarnosti.

Uspehi mednarodnega urada dela

Ratifikacije se množe

Iz Ženeve poročajo:

Kljub temu, da traja gospodarska kriza in nastopajo finančne težkoče držav, ratificirajo razmeroma naglo države razne mednarodne dogovore. Tako je bilo v dobi od 1. januarja do 31. decembra ratificiranih iznova 88 dogovorov ter je doslej ratificiranih 578 dogovorov. Leta 1931 je bilo ratificiranih 34, leta 1933 pa 41 mednarodnih dogovorov.

Mednarodni urad dela posveča sedaj posebno pozornost državam, ki se šele industrializirajo. Preiskuje v teh državah socialno strukturo ter skuša spraviti v sklad nevarnost konkurence stari industriji z ozirom na slabe življenjske pogoje v dotičnih deželah. V tem oziru je klasičen primer Japonska, kakor je pokazala anketa mednarodnega urada dela na Japonskem.

Sedaj je naloga mednarodnega urada dela predvsem, da reši vprašanje, kako oskrbeti nemške emigrante. Interes za ženevski urad dela postaja večji in večji. Letos sta prvič pristopila Irak in Turčija. Japonska sodeluje dalje z medna-

rodnim uradom dela, čeprav je javila izstop iz društva narodov. Samo Nemčija je odpoklicala iz mednarodnega urada dela vse svoje uradnike in strokovnjake.

Mussolinijevi načrti z Avstrijo

Med Avstrijo in Italijo se vrše živahna pogajanja. Podtajnik Suvich, ki pride v četrtek na Dunaj, ima nalogo, predlagati avstrijskemu kancelerju dr. Dollfussu, da ostane Avstrija samostojna država ter da politično in gospodarsko sodeluje z Ogrsko. Mussolini se boji združitve Avstrije z Nemčijo, ker bi s tem postala Nemčija premočna in Italija ne bi imela nobene nade, da si ohrani gospodarsko zaledje. Avstrija in Ogrska skupaj bi pa bilo precej obsežno ozemlje, ki ga Italija potrebuje.

Rusija se pripravlja na vojno. Imperialistična Japonska hoče osvojiti velik del Kitajske in najbrže tudi dele Sibirije. Rusija zbira čete v obrambo v Vzhodni Sibiriji.

F. U.:

K diskusiji o socialističnem programu in taktiki

Pazljivo sem zasledoval živahno diskusijo, ki se je razvila po našem časopisju kot priprava za obnovitev socialistične stranke. Ta diskusija je bila obsežna in lepa. Vendar imam občutek, da bi bilo treba o nekaterih stvareh še spregovoriti.

I.

V kolikor smo v tej diskusiji fašizem sploh omenjali, smo šli mimo njega kot mimo nepomirlivega sovražnika, o katerem se ne izgublja besed. To stališče bi se dalo zagovarjati z dejstvom, da fašizem med delavstvom idejno v svobodni duševni tekmi ni nikjer pridobival. Tako v Italiji, kakor v Nemčiji so bili socialisti in sploh delavci napram fašizmu zelo odporni. Fašizem je združil nedelavske sloje in sile za borbo proti delavstvu, vporabljaajoč pri tem najslabši del delavstva kot najeto in plačano vojsko. Delavstvo pa je strl le s silo. Tudi po več letih vladanja fašizma v Italiji nam še ni bil podan niti tam dokaz, da se je to bistveno spremenilo.

Vendar ne smemo prezreti, da je fašizem danes moda. Krog tistih, ki verujejo v njegovo obljubo, da bo izmirlil razredna nasprotja, osiguraval delavstvu eksistenco, ublažil posledice krize in prinesel novo organizacijo družbe in države, se tudi pri nas vsak dan veča. Zato je treba posvetiti fašizmu kot idejnemu pokretu več pažnje.

Ako pregledujemo zgodovino najstarejšega fašističnega gibanja, onega v Italiji, vidimo nadvse jasno, kako je to gibanje negacija marksizma, najprej v njegovi komunistični, potem pa v njegovi socialistični obliki. V njem se je združilo vse, kar je bilo proti socializmu. Ambiciozni bivši socialisti, ki se v stranki niso mogli dovolj uveljaviti in so imeli z njo svoje osebne račune. Častniki, ki so jih množice po povratku iz zmagovite vojske, po ulicah insultirale. Tovarnarji, ki so jim zasedali delavci tovarne. Veleposesniki, ki so smatrali, da je njih zemlja že napol izgubljena.

Fašizem je reakcija na započete, a nedovršene revolucionarne podvige. Fašizem je reakcija na le v besedah in demonstrativnih nastopih jako, drugače pa neresno revolucionarno akcijo. Ogromna razdalja med zunanjim videzom, med revolucionarno frazeologijo in resničnim hotenjem, je povzročila tri udar protirevolucionarnih sil. To je za Italijo povsem jasno.

Isto velja v Nemčiji za komunistično gibanje. Napram socializmu je fašizem v Nemčiji reakcija na dolgoletno, a družabno ne dovolj osigurano vladanje, kakor so ga izvajali nemški socialisti.

Ako imamo vse to pred očmi, vidimo, v čem je najučinkovitejša obramba proti fašizmu. Gotovo ne v ponavljanju in podčrtavanju vsega tega, kar je fašizem povzročilo in ojačilo.

Treba je povedati, da bo imela računati tudi obnovljena socialistična stranka v Jugoslaviji s fašističnimi tendencami in da bo napram tem tendencam tim jačja čim budneje bo pazila, da bodo njene besede in

njene akcije v pravilnem odnosu z njenim resničnim hotenjem in njeno dejansko močjo.

To je treba povedati, ker se misli v delavskih vrstah zelo pogosto, da je učinkovita akcija proti fašizmu baš v nasprotnem zadržanju.

Drug pogoj za nagel porast fašizma je bil v tem, da socializem ni mogel privezati inteligence in srednjega stanu jačje nase. Tudi v tem pogledu se je treba iz napak preteklosti učiti. Zato je prav, da spregovorimo v naši diskusiji tudi besedo na naslov tistih, ki menijo, da morejo osigurati fašistična gesla o stanovski državi, korporacijskemu sistemu, vsem socialno ogroženim kruh in človeško eksistenco, družbi in gospodarstvu pa miren razvoj.

Danes je mogoče dvomiti manj, nego kadarkoli poprej, da mora posegati politična sila države v gospodarske in socialne odnose vse bolj globoko, kakor dosedaj.

Milijoni brezposelnih, nevzdržno padanje cen, ogrožanje obrtniških in kmečkih eksistenc, desorganizacija gospodarstva, neučinkovitost delavske zaščitne politike, vse to kriči po normativni sili, ki more biti le država.

Fašizem obljublja, da bo dal tako državo s svojim korporacijskim sistemom. Ta sistem pa se temeljev sedanjega gospodarskega sistema ne dotika. Regulatorji gospodarstva so tudi v fašističnem sistemu ozir na dobiček in iniciativnost poedinca. Temeli, na katerem vse to sloni, naj bo dalje razdelitev proizvajalnih sredstev med del poedincev. Onim, ki teh sredstev nimajo, in ki posta-

jajo žrtve tega gospodarskega reda, zabranjuje fašizem na eni strani stavko in druge akte samoobranbe, zato pa jim obljublja novo socialno politiko, ki bo osigurala eksistenco, to je mezdo in službeni odnos.

Osiguranje višine mezde in osiguranje službenega odnosa — to sta res dve kardinalni zahtevi vsake prave socialne politike. Nista pa to novi zahtevi. Že v prvih revolucijah so polagali delavski revolucionarji na ti dve zahtevi glavno važnost. Liberalna država pa ravno tu popolnoma odreka. Zato je začela izgrajevati socialno politiko pri delovnem času, zaščiti žensk in mladostnih, oskrbi za slučaj bolezni in drugih delovnih zaprek, — pri stvarih, ki so lahko koristne, ki se pa dajo strokrat izigrati, ako niso osigurani eksistenčni temelji onih, ki naj bi jim ta socialna zaščita pomagala. Vsa ta moderna socialna zaščita je podobna v mnogem stavbi, ki se začinja zidati pri strehi.

Fašizem pravi, da vse to uvideva. Zato predvideva delovna sodišča, ki naj odločajo o višini mezde. Glede druge nič manj važne potrebe, glede osiguranja službenega odnosa, so pri njem že obljube nadvse skromne.

Napačno bi bilo misliti, da je ideja delovnih sodišč originalna fašistična ideja. Delovna sodišča so uvedle že pred vojno razne socialistične vlade v Avstraliji. Po vojni so uvedli to ustanovo pod socialističnimi vplivi po večini evropskih in ameriških držav. Ta sodišča pa niso dala pričakovanih rezultatov.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Ljubljanske Strojne tovarne pred ustavitvijo obrata?

Tako pogostoma prihajajo vesti o ustavljanju obratov, da dejansko niso nič več senzacija. Ves ta pojav se smatra v javnosti za zlo, ki se mu ni mogoče izogniti, ker je pač kriza. Nepregledne so vrste obratov in še večje je število delavcev, ki so prizadeti po — krizi, kakor pravijo. Pri nas so žrtev »krize« predvsem rudarji, lesni delavci in kovinarji med najmočnejšimi strokami. Nič boljše se pa ne godi delavcem v drugih strokah; v kolikor niso po svojem poklicu izpopolnjevalne stroke onih treh velikih strok, pa trpe zaradi tega, ker delavstvo nima zaslužka, da bi za silo primerno živelo, stanovalo in se oblačilo. Kjer ne cveto velike stroke, ki služijo splošnosti, tam druge obrti propadajo, propada narodno gospodarstvo sploh, ker so socialne razmere tesno povezane z razvojem gospodarstva sploh.

Kaj je torej z ljubljanskimi Strojnimi tovarnami?

Naročila poidejo. Dela ne bo, če ne pridejo nova naročila. Zaradi tega napoveduje obrat početkom februarja ustavitev tovarne za negotovo dobo.

Ustavitev tega obrata bi bil hud udarec za tam uslužbeno delavstvo, na drugi strani bi pa bilo to žalostno znamenje za kovinsko industrijo, če bi morala najdovršenejša in tehnično najbolje urejena tovarna v državi ustaviti obrat zaradi pomanjkanja naročil. V državi se namreč izvršuje mnogo velikih del, mnogo investirajo privatniki. Če bi vsa ta naročila dobila jugoslovanska kovinska industrija, bi bila najbrže polno zaposlena, ker v primeri s potrebami v državi, ta še daleko ni preveč razvita.

Ni nam mogoče raziskavati pravih vzrokov, zakaj prihajajo Strojne tovarne v tako akutno krizo. Vemo pa, da tudi tej industriji manjkajo kupci. Ali so tu vzrok izkoriščevalci

ali konkurenčni vzroki, to lahko ugotove oni, ki imajo več vpogleda v gospodarstvo. Strojne tovarne se bore že dalje časa za uveljavljenje in če sedaj poizkušajo z enakim eksperimentom, kakor Westen na Jesenicah, je to stvar, ki se tiče predvsem kapitalistov, toda največ žrtev pa mora doprinesati končno delavstvo.

Ustavitev Strojnih tovaren bi pomenila velik udarec za kovinske delavce. Iz tega razloga je odšla v Beograd posebna deputacija, ki bo intervenirala v ministrstvih za potrebno podporo. Deputacija bo tudi imela priliko, da dožene prave vzroke te grozeče katastrofe in jih bo povedala delavstvu in če bo mogoče tudi javnosti.

Vsekakor je že prav zadnji čas, da pri nas prenehajo take katastrofe. Država je sicer bogata raznih naravnih zakladov. S tem se vedno in povsod radi bahamo. Ni pa resnica, da bi bila pri nas moderna industrija, katere izdelke rabimo vsak dan, tako razvita, da ne bi mogli absorbirati nje izdelkov sami. Vedno smo še agrarna država in imamo prej pre malo industrije. Toda naročiti, porabljati je treba domače izdelke, ne pa tuje, ki morda vživajo protekcijo.

Doma in po svetu

K snovanju socijalnodemokratske stranke. V Beogradu je bilo v nedeljo 14. t. m. zborovanje beograjskih socijalistov. Zborovanje je otvoril s. L. Pavičević, predsedoval s. N. Veličković, govorili so pa ss. M. Belić, B. Krekić in dr. Ž. Topalović. Zadnji govornik je ožigosal neki slovenski list, ki hoče smešiti ustanavljanje socijalistične stranke. Poudaril je, da je snovanje verskih in drugih strank, ki so proti edinstvu države, po zakonu prepovedano, ni pa zabranjena stranka, ki je za edinstvo in tudi ni zabranjena borba za demokracijo. Mi pa zahtevamo ustanavljanje novih ekonomskih organov pod kontrolo javnosti.

Neprijeten pojav. Slovenija ali po upravni terminologiji dravska banovina je kulturno, socialno in deloma tudi gospodarsko na nekem višku, ki bi moral biti pravec naprednosti ter podpirati moderno zgradbo države. Žal, pa vidimo povsem nekaj drugega. Stari klerikalizem maha s svojim praporom reakcije visoko nad glavami naroda ter kliče po srednjeveškem fevdalnohierarhijskem sistemu. In ljudje so pozorni na te prapore. Nič boljši ni takozvani »napredni« ali »liberalni« krog. Ta nima prav nobenega naprednega ali liberalnega duha v sebi. Razdelil se je v dva tabora. Tabor čistih in nečistih. In se-

Velika korupcijska afera v Franciji

Šele pred kratkim se je pojavil v Franciji velik korupcionističen škandal, ki je mednarodnega značaja in se more primerjati z onim, ki ga je povzročil kralj užitnic Ivar Kruger.

Pustolovec Stavinski je ogoljufal s svojimi spretnimi kapitalističnimi manipulacijami siromašne francoske hranilce za več nego eno milijardo frankov! V to umazano afero je pa zapletenih mnogo vplivnejših meščanskih politikov in novinarjev. Malo je manjkalo, da zaradi škandala ni bila prisiljena Chautempsova vlada k odstopu, ker je bilo kompromitiranih nekaj poslancev in minister kolonij Delimier, ki je tudi odstopil. Vlada se ima zahvaliti predvsem Herriotu, ki je iz svoje stranke izključil vse kompromitirane poslance ter zahteval, da naj parlament govori o stvari, ko bo komisija dovršila svoje delo. Vlada se je zaenkrat samo izpopolnila, vendar pa nje položaj ni trden, ker se še ne ve, kakšen moralni vpliv bo imela afera.

Stavinski se je prvotno skrival, a so ga zalotili v neki vili. Toda preden so ga prijeli, se je ustrelil sam.

Socijalistični tisk ostro biča korupcijo vladajočega razreda ter zahteva kontrolo države, oziroma parlamenta nad celotnim denarnim poslovanjem vseh privatnih bank.

Dimitrov: Obtožujem . . .

»Ali se me mar bojite, gospod minister?«

Ta izrek je za Göring in njegovo tolpo znak začetka konca. Oni še tega sicer ne vedo in v to ne verjamejo, ali tako je!

»Jaz sem v tem procesu upnik, a ne dolžnik.«

Bil je tožitelj, a ne obtoženec, in to so čutili vsi Nemci.

dolžni smo ceniti ponos in veljavo tistih, ki so neustrašeno stali na strani resnice in kateri so pravilno razumeli nalogo in ulogo v kateri se nahajajo.

Tone Maček:

38

Slučaj Kumberger

Vse te skrbi so zaorale v Trpinkin obraz globoke brazde, da je bila videti deset let starejša kakor je bila res. Njen obraz je dobil sčasoma trd in trpek izraz in njen pogled je bil strog. To pa samo navidez, v resnici se je skrivalo za to zunanostjo mehko in blago srce, ki je poznalo ljudsko gorje in je rado prizanašalo.

Ko so ostali odšli, sta se Dolfe in Pepca tesneje stisnila drug k drugemu. Položil ji je roko okrog pasu in ji je šepetal zaljubljene besede, ves mehak pod vplivom zavžite pijače. Vse okrog nje ga zanj ni več obstajalo, videl je samo še svojo Pepco. Zato pa je Pepca ostala toliko bolj prisebna in medtem ko je stiskala Dolfove prste, je z zanimanjem sledila življenju po gostilniškem dvorišču.

Mračilo se je že in v gostilniških sobah so že prižgali luči. Starejši gostje so polagoma odhajali, ostala je večinoma mladina. Mesto odšlih so pa še vedno prihajali novi, že precej razigrani iz drugih gostiln, da vidijo, če je pri Logarju kaj več »los«. Iz vseh kotov je prihajalo hihitanje ženskih glasov in hripavo petje moških grl. Prižgali so luč tudi zunaj na plesišču, ne toliko za plesalce, ki se lahko tudi v temi vrte, kolikor za godce.

Volkerjev Fric je še vedno sedel na dvorišču, na koncu svoje dolge mize, poleg njega pa Fanika, ki mu je venomer prigovarjala, da bi šla. On pa je razžaljeno buljil predse in se ni zmenil zanjo. Tedaj pa je priklovrtil po stezi gori od Birtiča, pijan ko muha, Peklarjev Lojz, v družbi dveh tovarišev.

»Auf biks! Punce vkup! Fant ima d'nar, je klobuk prodal!« je pozdravil in se zagugal za prvim ženskim krilom, ki ga je s svojimi kalnimi očmi v mraku opazil. Ljudje, ki so ga poznali kot nepoboljšljivega pijanca in prepirljivca, so se mu ogibali, on pa je lezel s svojim nesmiselnim blebetanjem zdaj v tega zdaj v onega in je kolovratil od mize do mize. Povsod bi bil rad pil, a mu ni nihče ponudil. Prijemal je kar sam za kozarce, ne vprašaje, čegavi so, a malokdo mu je to molče pustil.

»Plačaj, če hočeš piti!« so dejali in mu pulili kozarce iz rok.

»No, no, ko si pa pri meni žrl, pa nisi nič rekel, da boš kaj plačal.«

»Oj, revež, komu si neki že ti kdaj plačal? Teslo pijano! Pri meni ne boš šmarocal!«

Užaljen je spet odklovrtil k drugi mizi, kjer se je isto ponovilo. Razposajena dekleta so hodila za njim in ga cukala za suknič, a preden se je on obrnil, že ni bilo nikjer več nobene. Z nje-

govim prihodom se je vrisč in razposajenost še povečala. Še iz hiše so prišli gledat, kaj se godi na dvorišču. Lojzeva tovariša sta hodila zvesto za njim in mu sekundirala, a se je težko razločilo, da li je njuno pajdaštvo resno mišljeno, ali se iz Lojza norčujeta. Eno pa je bilo gotovo: tudi onadva sta ga imela precej pod kapo.

Končno je Peklarjev odkril tudi Volkerjevega, ki je čemerno sedel ob oglu svoje mize.

»O servus, Fric! Kaj pa se ti držiš kakor bi bil sveti Barbari olje izpil?!«

Prijel je Fricov klobuk in ga je poveznil Faniki na glavo. Pri tem ga je pijanost zanesla, da se je spodtaknil in se zavalil na sedečega Frica. Ta je skočil pokoncu kakor bi ga bilo kaj pičilo: »Prokleta baraba, kaj pa se plaziš po meni!«

In ves razljučen ga je pograbil za prsa in ga je z vso močjo zalučal proti sosednji mizi. Lojz je prifrčal med tam sedeče pivec in odrinil njihovo mizo za pol metra v stran. Od nenadnega sunka so se prevrnile steklenice in kozarci in pijača je pljusnila ljudem v naročje. Ženske so vrisknile in odskočile, moški so začeli kleti in preteče vstajati.

»Kaj pa ti je naša miza napoti? Plačaj vino, ki si ga razlil!«

A že sta bila Lojzeva pajdaša na mestu:

»Saj ni on kriv. Volker ga je sunil.«

(Dale prihodnjic.)

daj se vrši borba med njimi, ne da bi mi vedeli, zakaj se tako imenujejo. Ne smemo pa misliti, da so ti tipični »Slovenci«, nosilci kulture, vedno razprti. Ne! Edini so v tem, da imajo delavci preveč zaščite in da bi bilo »krivično«, če bi se delavcem dala še pravica političnega udeleževanja. O, to pa ne! Tako gazijo ti »Slovenci« svojo kulturno stopnjo. Namesto, da bi bili v razvoju spiritus agens, so coklja celotnemu razvoju. Zakaj bi se tedaj čudili, če so bratje v naši državi razočarani nad »našimi« vrlinami?

»Jutro« in stanovska država. Stanovska država je zastarela šara, ki ne odgovarja več razvoju človeške družbe. To bi bilo temeljno za vsakega izobraženca dovolj pojasnjeno. Stanovska država je namreč ideal cerkvenih hierarhistov (dogma) in absolutističnih fevdalcev, torej samih elementov, ki hočejo ljudsko voljo in inicitivno izločiti iz javnega življenja. »Jutro« se doslej ni izreklo za to dogmo, ker je »klerikalna«, vsaj ne direktno. Prinaša pa lepa poročila o fašizmu in v nedeljo je objavilo celo članek dr. Henrika Steške (bolj skrivaj), v katerem ta zgodovinar razlaga bistvo stanovske države. Pisec članka, ki ni politik, pa sam priznava, da bi v taki stanovski državi imeli absolutno oblast bogati, ne pa delavci, ne nameščenci, ne obrtniki in ne mali kmetje. Ti, če hočejo sodelovati, se morajo kar slepo priključiti in čakati na drobtinice, ki jih bodo gosposki stanovi metali pod mizo. Članek pravi, da bodo morali gledati bolj na splošnost, kakor danes. Taka teza je domala smešna. Zakaj, kaj bi se razni krmilariji gospodarstva ozirali na razne potrebe, če pa imajo absolutno oblast v svojih rokah? Ali so kapitalisti morda postali že tako krščanski? Iz vsakdanjih izkušenj vidimo, da ne, in če hočemo biti še odkritejši, moramo priznati, da grasira prej nepoštenost in sebičnost kakor krščanstvo. Opozoriti smo morali na to dejstvo, ker se z njim uvaja po ovinkih nova ideologija, ki je nevarna za človeško kulturo vobče in posebej za delavce, nameščence, obrtnike in male kmete.

V Brodu so znižali cene kruha. — Polbeli kruh velja sedaj 2 Din, črni pa 1.50 Din kilogram.

Stalni svet Male antante se sestane v Zagrebu dne 21. t. m. in naslednje dni. Konferenca se bo bavila s svojimi nadaljnjimi načrti glede medsebojne gospodarske, zlasti pa skupne zunanje politike.

Dve meri. V Avstriji je krščansko-socialna vlada uvedla prekri sod in smrtno kazen. Te dni je bila v Grazu izvršena prva justifikacija po prekem sodu. Obešen je bil nek kmečki hlapec, ki je iz maščevanja zažgal nekemu kmetu senik. Prošli mesec se je pa vršila v Welsu prva obravnava pred prekim sodom proti nekemu posestnikovega sinu, ki je na zverinski način zaklal svojo ljubico, ki je bila od njega noseča. Bil je tudi obsojen na smrt, vendar je bil potem pomiloščen.

Hitler je izdal zakon o delu. V nedeljo so proslavili v Berlinu to stvar z manifestacijami, h katerim so bili delavci komandirani. Fašistični list »Angriff« pravi o novem zakonu: »Voditelj obrata je gospod v hiši.« — Tako je bilo že doslej, samo, da odslej delavci ne bodo več svobodni.

Krvavi spopadi v Bruslju. Belgijski fašisti, takozvana »Nacionalna legija«, so sklicali v Bruslju velik shod, na katerega se je pripeljalo na tovornih avtomobilih tudi veliko nacionalistov iz drugih mest, kakor iz Lütticha, Genta, Löwna in Antwerpna. Že med potjo so jih napadali politični nasprotniki, zlasti socialisti, ker je bila ta nacionalistična akcija naperjena v prvi vrsti prot sedanjim demokratični vladi, ki je prepovedala svojim uradnikom, da bi se udeleževali nacionalističnih akcij. Na bruseljskih ulicah se je med tem zbrala tisočglava množica socialistov, ki je sprejela fašiste s kamenjem in se je raznel hud pretep. Spopadi so trajali pozno v noč. Policija je ščitila fašiste in je ostro nastopala proti socialistom. S tem se je tudi v Belgiji začelo.

Štajerski »kapuni« narodnjaki in socialisti

Kako je mislil in pisal Ivan Cankar že pred 30 leti o štajerskih kapunih-narodnjakih in socialistih?

Velikost umetnika pisatelja vidijo kritiki umetnin predvsem v tem, kakor daleč je videl umetnik v svojih spisih v bodočnost in kako so njegovi spisi še v poznejših časih sveža in živa podoba sedanjega življenja. Cankarjevi spisi postajajo vedno bolj odsev naših razmer, kakor bi jih pisal šele danes, čeprav so junaki njegovih povesti takrat živeli, pa imajo očitno sporedno z našim napredkom vedno vodje »mladih«.

In tako lahko čitate katerokoli Cankarjevo povest in kjerkoli in vsikdar boste lahko rekli: »Saj te ljudi pa poznam, to so vendar naši rodoljubi, vsi po vrsti, stari, mladi in najmlajši, vsi enako navdušeni in enako odkritosrčni, enako nesebični in požrtvovalni zase, pa naj si bo za svoj žep in za svojo čast. Uprav ganljivo je čitati Cankarjevo »Gospo Judit«, ki jo je napisal nepozabni umetnik ravno pred 30 leti, iz katere povzamemo odstavek, kjer slika Cankar mlade »nacionaliste«, reformatorje po napredku, kjer se tudi dandanes porajajo, kakor gobe po dežju, samo da imajo sedaj namesto zlizanih medenih besed poleg narodnega navdušenja še v rokah železne boksače in pendreke in kole. Drugače pa se po napredni dobi navdušenja ob prvi priliki še danes prelevljajo redoma eden za drugim v kapune.

Že takrat pa je Cankar zapisal, da lahko to moralno plesnjivost »očisti« samo oni, ki bo prišel od spodaj navzgor, nič posebnost oblečen »fant, ki ni čisto nič drugega, nego navaden socialist.«

Kako jih je slikal Cankar:

»O Judit, spoznal sem, da ni na svetu bolj zopernih ljudi od človekoljubov in reformatorjev. Sama nečimernost je v njih. Zase naj skrbe in za svojo družino!... Ko smo se razgovarjali zadnjič o tisti novi struji, o tistem zelo smešnem reševanju naroda, je govoril tudi mlad fant, ki sem ga bil prej komaj opazil. Sedel je tam čisto na koncu mize, nič posebno ni bil oblečen in pil je vodo. Držal se je kisló, ker mu ni bila zelo pogodu naša stvar. Naposled, ko

je bila navdušenost že velika, vstane in izpregovori: »Res je, pravi, da bo to ljudstvo poginilo; morda ne še jutri; ostalo bo pač še nekaj časa, kakor so v človeškem telesu ostanke nepotrebnih organov. Ampak narava ni rodoljubna, nima nič spoštovanja do kadavrov in jih nastelje brez sočutja živim in lačnim v hrano...« Tako je začel; naravnost iz sreca nam je govoril, zato smo bili vsi tako poparjeni. Deloma pa sem bil vesel, ker sem si mislil, da torej pač ne bo treba nič reformirati in da se razvije vsa akcija v veselo pijančevanje. Toda kaj je napravil fant? Pokazal se je naenkrat velikega idealista. O nalogah je začel govoriti in o dolžnostih in o narodu, o tistem narodu, ki ga je bil malo prej zmerjal z kadavrom. Zato, da je vsako reševanje nemogoče, ker hočejo ljudje zidati nove stavbe na prilem, izpodjedenem fundamentu, pridigati z novimi frazami stare ideje in ker so vsi tisti reformatorji kljub napredku, ki ga prodajajo na funte, vsled svoje vzgoje in vsled svojega družabnega stališča trdokorni mračnjaki in vseobzirni bojazlivci, kratko in malo, kakor se je nespodobno izrazil: kapuni... Naposled se je izkazalo, da fant ni čisto nič drugega nego navaden socialist in tako smo ga pustili pri miru.«

»Jaz pa sem si mislil: mogoče je res, da izmed nas vseh edino ta človek resnično misli na narod in ne nase. Ne samo mogoče, temveč gotovo pa je, da na ta način nikoli ne bo poslanec in najbrž tudi občinski svetnik ne, da ne pojde za njegovim pogrebom elita slovenske družbe, da mu ne bo govoril ob gomili Engelbert Gangl in da mu nikoli ne bodo postavili spomenika. Kar je huje: da sadovi njegovega dela najbrž ne bodo zoreli pred njegovimi očmi, komaj pred očmi njegovih vnukov. In kar je najhuje: da se mu bo godilo slabo na tem svetu... Draga Judit, jaz sem pa takih misli, da naj me reformatorstvo brez posvetne časti in koristi pokoneči v uho piše. Predebel sem...«

Narodnjaki, reformatorji, kapuni — kadavri.

Ljubljana

Načrti za veliko Ljubljano izdelani.

Borba za priklopitev okoliških občin, oziroma krajev, mestu Ljubljani, je po raznih vesteh dozorela. Objavljeni pa ti načrti še niso, kakor bi bilo to strategična tajnost. Nova Ljubljana utegne imeti 80—90 tisoč prebivalcev.

Velik naval bolnikov v ljubljansko javno bolnico v lanskem letu. Zdravilo se je v državni javni bolnici lani 21.680 bolnikov. V bolnico jih je prišlo sicer več, ki pa so jih morali odkloniti 2340. Umrlo je 530 bolnikov. Od celotnega števila se je zdravilo na internem oddelku 1898 moških in

1867 žensk, na kirurškem 5321 moških in 3695 žensk, na samostojnem oddelku za pljučne bolezni 210 moških in 233 žensk, na oddelku za nosne in ušesne bolezni je iskalo zdravja 852 moških in 758 žensk, na dermatološkem oddelku 1045 moških in 795 žensk. Na okultističnem oddelku je bilo 1347 moških in 1075 žensk, na infekcijskem 335 moških in 325 žensk, na živčnem pa 398 moških bolnikov in 340 žensk. V otroško bolnico, ki jo vodi primarij dr. Derč, je bilo sprejetih 1170 malih bolnikov, in sicer 575 fantkov in 595 deklic.

Moderni kolodvor v Ljubljani. V Ljubljani govorje že nad trideset let o novem glavnem kolodvoru. Sedaj baže prično že prihodnje leto z gradbo. Novi kolodvor bo modern in impozantno poslopje. Za vse delo bodo potrebovali štiri leta.

Maribor

Volitve obratnih zaupnikov so v polnem teku

V petek, dne 12. t. m. so se vršile volitve obratnih zaupnikov pri mestnem gradbenem uradu. Delavstvo se je istih v prav lepem številu udeležilo. Od 124 oddanih glasov je odpadlo na listo Splošne delavske strokovne zveze 107 glasov, plava lista pa je dobila 13 glasov, 4 glasovi so bili neveljavni. Ker plava lista ni dosegla niti količnika, zato je bila rdeča v celoti izvoljena. Čeprav so potekle volitve v najlepšem redu, vendar se zbrani delavci niso mogli dovolj načuditi dejstvu, da je vložil

Nad 450.000 Din so še delavci dolžni občini na kuluku. Izterjavanje tega dolga je bilo ustavljeno na predlog s. Oškaka in tovarišev in sicer takrat, ko je g. Tumpej bil glede črtanja kuluka drugačnega mnenja. Šele preteklo sredo je na seji tudi g. Tumpej govoril proti kuluku.

Predavanje »Svobode«. V sredo, dne 17. t. m. bo predaval g. prof. Detela »O postanku in bistvu življenja«. Začetek predavanja točno ob 20. uri. Pridite polnoštevilno.

Gosp. Tumpej je odložil svoje mesto v odboru mestnih podjetij. — Upamo, da bo g. Tumpej vkljub temu pojasnil javnosti očitek, kako je z nerednostmi pri mestnem električnem podjetju, katerega je izrekel na eni izmed zadnjih javnih sej občinskega sveta?

Pokvarjeno veselje. Nacionalistična tetka, ki se tiska v isti tiskarni kakor »Mariborer Zeitung«, je objavila v zadnji številki tudi to-le vest: »Ni še dolgo tega, ko je bil aretiran in odveden v zapore tuk okrožnega sodišča nek mariborski marksistični prvak, ker so našli pri njem komunistične letake.« — Zgoli iz resnicoljublja pa je menda to nacionalistično trobilo zamolčalo, da je bil aretiran že čez par dni izpuščen iz zaporov. »Kakšna škoda, da ni

sedaj »Jutrova« ZKD svoje knjižnice. Če bi bil pisec teh vrstic, ki je tudi dal par knjig za naše rudarje v Nemčiji, kot marksist vedel, da se bodo porabile za meščansko-liberalno knjižnico v mariborski okolici, bi jih gotovo ne bil dal, ker tukajšnji prebivalci lažje pridejo do knjig kakor naši izseljenci v Nemčiji. Najmanj pa še zato, da bi se »Jutrovci« hvalili s svojim kulturnim delom.

SAMO DOBRO BLAGO SE PONAREJA, zato je tudi toliko ponaredb Kathreiner Kneippove sladne kave. Prava je samo v originalnih zavitkih!

Izigravanje delavstva

Poroča se nam: v soboto dne 13. t. m. je bil okrog 11. ure pozvan v pisarno ravnatelja tvornice elektrod KID na Dobravi g. dr. Samodyja, glavni zaupnik tamošnjega delavstva s. Jeršin Filip, ne da bi vedel, zakaj se ga kliče. Ko je prišel v pisarno, je našel še tam predsednika SMRJ Dobrava, s. Kusterla Franca, G. ravnatelj vpraša glavnega zaupnika, kdo je njegov namestnik; Jeršin mu odgovori, da s. Bucek Jože. Očitavno to g. ravnatelju ni bilo po volji, zato vpraša glavnega zaupnika, kdo so še obratni zaupniki. Ta mu jih par res tudi imenuje, nakar mu g. ravnatelj ukaže, da na se te pokliče, češ, da se morajo nekaj važnega porazgovoriti. Ko res prideta nato še dva zaupnika, g. ravnatelj odslovi predsednika organizacije, češ, da zadeva, o kateri imajo razgovarjati, ni organizacijska. Čudno, zakaj ga je klical potem kot prvega. Ko se je predsednik odstranil, izjavi g. ravnatelj: Dognal sem, da se vršijo dne 20. t. m. volitve obratnih zaupnikov in da kandidirate na čelu teh zaupnikov Bucka Jožeta. (Mimogrede bodi povedano, da se je s. Bucek že lansko leto moral umakniti na pritisk od strani podjetja iz mesta glavnega zaupnika, dovolilo se mu je pa, da lahko kandidira kot obratni zaupnik.) Smatram to kot ost, naperjeno proti meni. Nimam nič proti osebi Bucka, toda z Buckom o obratnih zadevah ne bom nikdar konferiral. Glavni zaupnik mu na to odgovori, da s tem, če Bucek kandidira, še ni rečeno, da bo baš on glavni zaupnik, ker se zaupniki medsebojno konstituirajo šele po volitvah, g. ravnatelj izjavi nato: Ker se dela vsa stvar proti moji volji in je ost obrnjena proti meni, bom iz tega izvajali konsekvence. Nato se obrne proti enemu izmed gg. uradnikov in izjavi: nam primanjkuje naročil, zato bom pa odpovedal vsemu delavstvu v našem obratu. In res je bil čez dobre četrt ure nabit na oglasni deski sledeči razglas:

Dobrava, dne 13. I. 1934.

R a z g l a s.

Vsled pomanjkanja naročil odpovedujemo z današnjim dnevem vsem delavcem in delavkam elektrodne tvornice.

Štampiljka:

Elektrodna tvornica
Dobrava

podpis:

Dr. Samody.

Kljub temu, da se je baš pretekli teden sprejemalo nove delavce v delo, da so še naročeni drugi za sprejem, ker že ve vsak otrok, da ima tovarna naročila, si upajo gospodje tako postopati z našimi delavci. Vprašujemo, kdo je odgovoren za vse nered, ki nastajajo po tovarnah.

Delavstvo ima zakonito pravico, svobodno izvoliti svoje zaupnike in nikdo mu ne more in ne sme določiti, koga sme kandidirati in koga ne. Zaupniki so pa tudi zakonsko zaščiteni in le če se grobo pregrešijo zoper svoje predpise, jih sme razrešiti inšpektor dela, ne pa ravnatelj. Ko je v nedeljo, dne 14. t. m., hotel glavni zaupnik posredovati v tej zadevi, odnosno prijaviti intervencijo za drugi dan s predstavniki organizacij, mu g. ravnatelj odgovori, da s predstavniki organizacij ne razgovarja, ker to ni organizacijska zadeva. Lahko se pa zgloši pri njem samo glavni zaupnik. Vprašajmo, kdo pa je postavil in izvolil zaupnike, če ne organizacija in če se šikanira zaupnike, se s tem indirektno šikanira organizacija.

Delavstvo na Dobravi ostaja kljub vsemu mirno in zaupa svoji organizaciji.

Jesenice

Volitve obratnih zaupnikov pri KID. V soboto, dne 20. t. m., se vršijo volitve obratnih zaupnikov pri KID. Za volitve bodo vložene tri liste, in to za vsak obrat posebej, t. j. za Savo, Javornik in Dobravo. Vsaj v dveh obratih se bodo za mandate potegovali tri strokovne organizacije, t. j. naš Savez metalških radnika Jugoslavije, Jugoslovanska strokovna zveza in Narodna strokovna zveza. Dosedanji razmerje zaupnikov je bilo 21 SMRJ, 6 JSZ in 3 NSZ. Nameščenci so imeli lani 3 zaupnike. Letos je zaupnikov 38, ker bodo volili nameščenci tri zaupnike več. Je jih 172 in izvolili bodo vseh šest zaupnikov, kolikor jih pritiče po zakonu. Javornik bo pa dva zaupnika pridobil. To po razmerju zaposlenega delavstva. Liste so bile vložene v ponedeljek, dne 15. t. m. Glavni boj se je začel tekoči teden. Vse organizacije hočejo pokazati svoj napredek in uveljaviti svoje zaupnike. Vendar smo prepričani, da bo delavstvo poverilo svoje zaupanje največji meri zaupnikom iz vrst SMRJ, ker so ti čez leto pokazali svojo agilnost in imajo pokazati tudi vrhano mero uspehov. Zaradi tega pozivamo vse sodruge, da naj gredo v tem tednu z vsemi silami

Volitve obratnih zaupnikov pri KID

Vsem članom SMRJ Jesenice, Javornik in Dobrava!

Sodrug! V soboto dne 20. t. m. smo pozvani, da znova pokažemo, da smo tu, da dokumentiramo napram vsem in vsakomu našo nezlomljivo voljo do strokovnega pokreta in zaščite delavstva vobče. Na zadnji skupščini Delavske zbornice v Ljubljani so padali klici, da je nacionalni delavski pokret na pohodu v vseh kulturnih državah in da marksizma ni. Špeciialno na naš naslov pa je bilo naslovljeno, da ne znamo voditi Jeseničani strokovnega pokreta. Naši zastopniki so takoj odgovorili, da Italija in Nemčija v sedanjem stanju za nas še nista kulturni državi, kako pa znamo voditi Jeseničani strokovni pokret, smo pa že dokazali ponovno, pri tem pa temeljito spoznali gg. »tovariše«, kakor tudi njih delo za jese-niški proletarijat. Na razne šikane, premestitve in zapostavljanja naših zaupnikov, kakor tudi poskus okrnitve zaupniškega sistema sploh od strani podjetja in na zgoraj povedano, bomo sodrug, odgovorili v soboto dne 20. t. m. kakor vedno:

**rdče glasovnico v kuverto,
belo in plavo pa v koš.**

To bo, sodrug, naš najboljši odgovor in memento vsem, da morajo z nami še vedno računati.

Nobenih lepo donečih fraz, nikakih visokih obljub Vam ne stavljamo, imena na naši kandidatni listi, naj Vam bodo porok za še intenzivnejše delo za delavsko dobro v bodočem letu.

Ne sme nas splašiti nikaka Sava, niti Javornik, najmanj pa Dobrava, naš odgovor na vse to bo, kakor rečeno, rdečo v kuverto, belo in plavo proč. Le tako sodrug, če bomo izvršili vsak svojo dolžnost in podpirali zaupnike, ki smo si jih sami postavili in izvolili, bomo potem lahko upravičeno tirjali tudi od njih, da storijo svojo dolžnost napram volilcem. Vsi na delo za rdečo glasovnico in zmaga je gotova.

Sodrug, na svidenje na volišču!

na delo, da pregovorijo še vse omahljivce in naj potem v soboto privedejo na volišče vse delavce, da bo zmaga pri volitvah v Delavsko zbornico še vse bolj potrjena in pojačana kakor je bila doslej. Vsi na plan in na branik za delavske pravice! Vsakdo se zavedaj, za kaj glasuje, ko glasuje: ali za fašizem, ali za stanovsko podpiranje kapitalizma, ali za demokracijo, svobodo in socializem!

In bednostni sklad? Jeseniška občina je dobila — kakor poročajo listi — iz bednostnega sklada Din 400.— podpore za svoje reveže. Javorniška občina pa menda Din 300.—. Ves radovliški okraj skupno menda Din 5000.—. Koliko pa vplačamo v fond? Samo tovarna KID pošilja mesečno preko Din 50.000, ostali delodajalci v jese-niškem revirju tudi ne malo, tako da lahko računamo iz jeseniškega revirja najmanj Din 65.000 do 70.000 dohodkov bednostne-ga sklada, skupno torej dobrih 800.000 Din letno. Mi sicer nikakor ne pobijamo načela medsebojne podpore, vendar dobro vemo, da je kljub razmeroma dobri zaposlitvi delavstva pri nas vendar še mnogo brezposelnih, še mnogo revežev in še mnogo javnih del potrebnih. Kaj bi ne bila potrebna v našem srezu sirotišnica, hiralnica, regulacija Save, gradnja mostov, da se ne bodo dogajale smrtna nesreče, ureditev hudournikov, ureditev in omejitvev plazov, večja bolnica, da ne bomo preobremenjevali ljubljanske in še tisoč drugih stvari. Pozivamo bansko upravo, da naj vodi o tem računa in banke svetnike z Gorenjskega, da naj o tem razpravljajo in na to gledajo. Radi priskočimo iz solidarnosti na pomoč onim, ki so slabši, vendar nekaj zahtevamo pa še tudi sami zase, ker nam še mnogo, mnogo manjka in še zdaleka nimamo niti minimuma onega, kar bi potrebovali. Zganite se vsi, ki se vas to tiče!

Trbovlje

Volitve obratnih zaupnikov v cementarni — popola uspeh svobodne strokovne organizacije. V nedeljo, dne 7. januarja t. l. se je vršilo zborovanje delavstva cementne tovarne v Delavskem domu. Na zborovanju so se izvolili tudi obratni zaupniki po skrajšanem postopku. Izvoljeni so bili zaupniki, ki jih je predlagala Z. R. J. in ki so po večini bili že dosedaj obratni zaupniki. Udeležba je bila zelo velika in so nekateri hoteli v kalnem ribariti, kar se jim pa vsled pravilnega razumevanja večine, ni posrečilo. Težak posel zaupnika mora delavstvo podpirati, kdor dela nasprotno, pomaga podjetju še bolj izkoriščati delavstvo.

Delavski dom, središče kulturnega dela. Predavanja, ki se vršijo v Delavskem domu so jako dobro obiskana. Že programi so visoko znanstvenega in izobraževalnega namena. Tako se je dne 13. t. m. vršilo predavanje o strašni bolezni, ki osobito raz-saja po rudarskih revirjih med rudarji, to je tuberkuloza. Predavanje, na katerem je predavaval dr. Jenšterle, je bilo združeno z približno 2000 meterskim filmom, kateri nam je nazorno pokazal kako se ubranimo je-tike. Jetičnim rudarskim družinam je torej potrebna dobra hrana, sveži zrak, primer-no stanovanje in primerni počitek. Vse to imajo tisti, ki niso jetični in ki sijajno živijo na račun jetičnih rudarjev. Rudarjem in njih-ovim družinam pa vse to temeljito primanj-ljuje. Dne 16. t. m. se vrši, oziroma se je vršilo predavanje o spolnih boleznih, loče-no za ženske in moške. Dne 17. t. m. se vrši predavanje ob 4. uri popoldne »O nastanku premo-ga«, predava g. ing. Vrbič. V četrtek, dne 18. t. m. se vrši žensko predavanje »O kulturnem razvoju žena«. Vstopnina prosta. Vabljeni vsi.

Dr. Ivo Štampihar:

Občinski odseki

(Konec.)

Kaj pravi zakon?

Zakoni, ki urejajo delo občinskih skupščin. Iz volilnega sistema izhaja volja zakona, da upravljaj občino gotovo že tista li-sta, ki si je pred ostalimi pridobila relativno večino. Volja zakona je, da bodi s te liste avtomatično tudi predsednik občine, ki je oni, ki je nosilec liste, in članstvo občinske upra-ve, ki so oni, ki slede do sedmega mesta v tej listi prvemu. Tako obeležje podaja pred-veš, da niso niti predsednik, niti člani uprave organi občinskega odbora, temveč neposredno iz mandata volivcev liste izha-jajoči organi občinske samouprave. Vsled tega je zakon, zavedajoč se možnosti, da postane občinski odbor tudi glede odborni-kov z večinske liste predsedniku in upravi nezvest, ali narobe, naprimer v § 83, t. 4. obč. zakona zavaroval upravo pred tem, da bi občinski odbor ne hotel odobriti od upra-ve sklenjenih izrednih nujnih kreditov, tako, da je predpisal odobrenje nadzornega ob-lastva. Posledica volilnega sistema v ob-činskem upravljanju in gospodarstvu po teh-nični strani je ta, da so i predsednik, i upra-va i odbor med seboj nevezani, enako titu-lirani organi občinske samouprave, ki izvi-rajajo neposredno iz mandata volivcev in podlegajo neposredno nadzornemu oblastvu. Iz prejšnjih časov privajenega gledanja na hierarhijo v občinski samoupravi se bo to-rej treba odvaditi. Odseki občinskega odbora kot nadzorovalni organi odbora napram upravi in predsedniku po zakonu niso možni. Kakor smo videli, se taki odseki niso nikjer zamislili.

Preostanejo še pripravljani odseki. Ti so odpravljeni z dolžnostjo uprave po § 83, t. 6. zak. o občinah, da mora ona, t. j. uprava pripravljati sklepe odbora. Tako je naprimer novomeška občina izmenjala odse-ke z referenti izmed članov uprave, in si-ker baje ne samo radi spoznanja, da so od-seki znano sredstvo za zavlačevanje rešitve vprašanj. (Taka vera vlada vsaj med ljud-stvom.)

Iz določb §§ 81 zlasti pa 82, 83, 84 obč. zakona sledi nedvomno namera zakona, da se tehnično delo koncentriira v upravi ob-čine in da se občinski odbor omeji na načelno sklepanje, kjer mu je sklepanje sploh še pridržano. Koderkoli bi pokazala lokalna potreba nujno kakih posebnih organov ob-čine, ki jih zakon ni predvidel, tam naj ob-činski odbor s posebno krajevno uredbo po § 82 obč. zak. predpiše tako ustrojstvo, to-da uredbo mora odobriti ban, sicer ne ve-lja. Kar se tiče blagajnika občine, spada že po svoji nalogi med člane uprave (v občini D. M. v Polju so glasom »Jutrove« repor-taže izvolili učitelja blagajnikom!) in kar se tiče preglednikov računov, mora to delo upravljati najmanj vsak mesec predsednik sam, najmanj vsake tri mesece pa občinska uprava. Seveda ne izključujem, da ne bi smel vsak občinski odbornik sam zase pre-gledavati občinske računske knjige, toda funkcije računskega preglednika mu občinski odbor ne more dati.

Z odseki torej — vsaj v tradicionalni obliki — po novem zakonu ne bo nič. Po-meniti morejo, ko so se faktično skoraj pov-sod ponovno uvedli, samo pojav novosti zakona, ki se ji je treba šele privaditi, kjer pa so se izvedle volitve odsekov vnamenar znanih zakonitih predpisov, značijo omalo-važevanje javnega predpisa, ki si ga morda sme dovoliti pripadnik stranke, ki je na ob-lasti, ne sme si ga pa privoščiti zunaj te stranke stoječi član obč. odbora.

Kakor vidite, opiram svoja naziranja predvsem na stroga določila novega občin-

Delavski pravni svetovalec

Tudi čevljarstva delavnica je lahko industrijsko podjetje

Povsod, kjer je vsaj 15 delavcev, velja 8-urni delavnik

Mariborsko sresko sodišče je izdalo zamimavo razsodbo radi plačila nadurnega dela v tožbi čevljarstva pomočnika proti čevljarstemu mojstru Petru Gregorcu v Mariboru. G. Gregorc je namreč tako po-večal svojo čevljarstvo delavnico, da je zaposloval skoro redno preko 15 delavcev tudi do 30, ne da bi nadurno delo plačeval s 50 odst. poviškom. Zgodilo se je sicer včasih, da je imel g. Gregorc polno delav-nico pomočnikov, katerih pa ni polno za-posloval, in so tam čakali po cele ure na delo ter medtem igrali karte. Plačeval jih je namreč le od kosa. Vse to pa je bilo protizakonito. Delavci niso krivi, če pod-jetnik nima dela in bi jih moral v smislu zakona plačevati za ves čas, kolikor jih je tam držal. Ker pa je imel podjetnik čev-ljarski mojster g. Gregorc redoma naj-manj 15 delavcev, ga je smatrati v smislu zakona o zaščiti delavcev za industrijsko

podjetje, v katerem se mora plačevati vsako nad 8urno delo s 50 odstotnim po-viškom.

Nek čevljarstva pomočnik je v tem smi-slu vložil lansko jesen proti g. Gregorcu tudi tožbo na plačilo 50 odst. poviška za vso nad 8urno delo v zadnjih treh letih. Toženi g. Gregorc se je v tožbi branil zla-sti s tem, da ni noben industrijalec, ker njegov obrat ni urejen v smislu § 32 obrt-nega zakona na motorni pogon in za iz-delovanje v sklad. Sodišče pa je te ugovore zavrnilo kot neutemeljene, ker se pri presojanju dopustnosti delovnega časa upošteva le zakon o zaščiti delavcev, ki predpisuje v § 6 t. 2 nadurno delo v vsa-kem podjetju, kjer dela najmanj 15 delav-cev, in se vsako takšno smatra kot indu-strijsko glede delovnega časa. Toženi čev-ljarski mojster je bil vsled tega obsojen, da mora plačati pomočniku mezdno za vso nad 8urno delo v zadnjih treh letih še s 50 odst. poviškom zraven in pa pravne stroške.

Tudi Ti se moraš zavedati, da čas hiti. Ali si v tem mesecu že pridobil „Delavski politiki“ novega naročnika? Opozori na to dolžnost tudi svojega prijatelja! ---

skega zakona, izvajajoč vse posledice iz te-ga zakona samega, vzroke pa iz časa in vira nastanka zakona. Znano mi pa je, da mnogi izmed delavskih vrst ne delijo moje-ga mnenja, zato bi koristilo stvari, ako se na gornje opozoritve oglasijo s svojimi ar-gumenti.

Lesce

»Rdeče rože« na odru »Svobode«. Po-družnica »Svobode« v Lescah priredi v ne-deljo, dne 21. t. m., svojo prvo igro, in si-ker »Rdeče rože«. Otvoritvena predstava se vrši na odru v Ljudski šoli v Lescah ob 3. uri pop. Vsa čast leščanskim sodru-gom, ki so si upali dati za otvoritveno predstavo to sicer težko, toda sijajno delo našega sodruga Jožeta Moškriča, delavca v Dobrunjah pri Ljubljani. Vabimo vse Le-ščane, da z obilnim obiskom počaste to delo, vabimo pa tudi člane drugih gore-njskih Svobod, da naj posetijo Lesce ob tej priliki.

Razno

Železniška nesreča pri Banjaluki.

Od Banjaluke vodi lokalna železnica k neki veliki lesni industriji. V petek je vozil po tej železnici z lesom na-ložen tovorni vlak, pri katerem se je med vožnjo sklopka med dvema va-gonom pretrgala. Dvanajst vagonov, ki so se odtrgali od lokomotive, je zdrvelo nazaj po klancu in se je pre-kucnilo na nekem ovinku po strmem bregu. Pri tem je bil en uslužbenec ubit, dvanajst pa težko ranjenih. Tu-di materialna škoda je precejšnja.

Rudarji v Bogovini stavkajo, ker že več mesecev niso dobili plače. Ta-kih primerov je vedno več. Kdo se briga v takih primerih za delavstvo neglede na to, kje je krivda? Nered ali finančne razmere? Bodi to ali ono, pomoč je potrebna.

»Požigalca« Van der Lubbeja Nemci ne dajo. Nizozemska vlada je zahtevala, da se truplo Lubbeja iz-roči sorodnikom, da ga prepeljejo na Nizozemsko v Leyden. Sodišče je za-htevo odklonilo ter sporočilo, da so-rodniki do 13. t. m. v anatomskega za-vodu v Lipskem prevzamejo in po-kopljejo. Izvoz trupla se pa ne do-voli.

Razvoj japonske industrije. Nagel raz-voj industrije v deželah daljnega vzhoda je jako pomemben gospodarsko in social-no za vse industrijske dežele, ker se tam razvija velika konkurenca. Japonska je ime-la 1879 35 milijonov prebivalcev, leta 1930 pa nad 64 milijonov. V petdesetih letih se

je število prebivalstva podvojilo. — Leta 1889 je imela Japonska 767 tovarn (z več kot deset delavcev), 1904 9234, 1930 pa že 30.804. Tudi število tovarniških delavcev je naraščalo. Naraslo je število delavcev od 1909 do 1928 od okroglo 800.000 na 2 mili-jona. Če temu delavstvu prištejemo še ru-darje, transportne delavce in podobne, zna-ša število industrijskih delavcev 4.729.436, in sicer delavcev 3.215.256 in delavk pa 1.514.180. Ta napredek je nastala zaradi nu-žnosti, ker bi dežela sicer ne mogla prehran-jevati prebivalstva. Z industrijalizacijo de-že se pa patriarhalne razmere niso raz-vijale sporedno. Kapital se nahaja v rokah nekaj rodbin in delovne razmere so ostale nekako familijarne, to je, da delavstvo pri delovnih in mednih dogovorih ne odločuje mnogo. Industrijalizacija se je vršila bolj naglo kakor družabno življenje. Socialna za-konodaja je nastala samo na obrate, ki ima-jo nad deset delavcev in so obrati nevar-ni. Omejen je delovni čas samo za žene in otroke v splošnem, za rudarje je zakoni-ti delovni čas. Redni delovni čas je dalj-ši kakor je določen v vašingtonski konven-ciji in konvencija še ni ratificirana. Komi-sija mednarodnega urada dela poroča še tudi o japonskih gospodarskih, socialnoza-varovalnih zadevah, prenočiščih, nezaposle-nosti ter zadružništvu.

Ni nevarnosti vojne?

Za vojno ni denarja?

Poljski list »Kurijer Codzienny« objavlja razgovor z Masarykom.

V tem razgovoru pravi predsed-nik čehoslovaške republike T. G. Masaryk, da svet nima denarja, za-to tudi vojne ne more biti. Izkušnje v zadnji vojni so še v spominu. Pa-metni pacifisti pravijo, da vojna ni potrebna. Mislim, da je mogoče re-šiti vsa vprašanja mirnim potom.

V nadalnjem je Masaryk rekel o demokraciji:

Demokracija ni nedotakljiv si-stem kakor tudi ne druge vladne oblike in lahko poseže po diktaturi, da se brani. Večina evropskih držav je demokratičnih. Čehoslovaki so demokrati, ker niso imeli dinastije, ne vojske, ne narodne aristokracije. Mislim, da demokracija ni v nevar-nosti. Trpi sicer na neki krizi, nika-kor pa ne propada. Gre samo za krizo možganov.

O problemu Društva narodov je rekel Masaryk, da današnja kriza Društva narodov ne pomeni smrti te institucije.

Verujem v napredek človeštva in ta vera me pomirja.

Vsi letni naročniki „Radiowell“ dobe **zastonj** 14 karatno originalno americko

zlato nalivno pero

ali pa Kürschnerjev ročni leksikon, (900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno radijsko cev.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio-well“. Naroča se Administration der „Radio-well“ Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske nogavice po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon šte. 2324.